

- положення про комерційну таємницю і правила її збереження;
- положення про дозвільну систему доступу виконавців до документів і відомостей, що становлять комерційну таємницю підприємства; про режим роботи працівників із даними, що становлять комерційну таємницю, або до інших локальних документів [1].

Таким чином забезпечення захисту комерційної таємниці – це вимушена обумовлена конкурентним ринком цілеспрямована діяльність суб'єкта господарювання, яка включає в себе створення системи захисту інформації з обмеженим доступом і здійснення комплексу правових, адміністративних, організаційних, технічних та інших заходів, що забезпечують збереження, цілісність інформації та належного доступу до неї. В основному правова охорона комерційної таємниці може бути забезпечена та здійснена в рамках Цивільного і Господарського кодексів України та законів України «Про інформацію», «Про захист економічної конкуренції». «Про таємницю», «Про науково-технічну інформацію», «Про захист інформації в комп'ютерних мережах» та інших нормативних актів у частині, що стосується інформації з обмеженим доступом. Основною причиною, яка не дозволяє достатньою мірою забезпечити захист комерційної таємниці правовими засобами, є відсутність належного законодавчого регулювання досліджуваного питання.

Список використаних джерел:

1. Галянтич М. Правові засади захисту комерційної таємниці // Інтелектуальна власність. – 2015. – № 12.
2. Юрченко А. Комерційна таємниця: як забезпечити надійний захист // Безпека підприємництва. – 2014. – № 15.
3. Сліпачук О. Комерційна таємниця на підприємстві // Справочник економіста. – 2015. – № 7.
4. Журнал «Кадри і зарплата» № 12, 2015.

Загорулько С.Ю.

студентка,

Науковий керівник: Ткачук А.С.

*кандидат юридичних наук, старший викладач,
Одеський національний економічний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ В УКРАЇНІ

Застосування інформаційних технологій є одним з найважливіших факторів, що впливають на формування сучасного інформаційного суспільства. Інформаційні ресурси та інтелектуальна власність становлять на сьогодні основний потенціал та є джерелом для розвитку країни, а ефективність їх застосування у більшій мірі визначає економічну міць держави. Сучасна система управління інформацією представляє собою складний людино-машинний комплекс, робота якого потребує не тільки наявності технічних, але і програмних засобів. При цьому саме на програмне забезпечення припадає основна частка доданої вартості. Праця програмістів є важкою та

високоінтелектуальною, а щорічні витрати компаній промислово розвинутих країн на розробку програмного забезпечення обчислюються мільярдами доларів. Саме тому важливішим питанням у розвитку індустрії програмування є забезпечення адекватної правової охорони комп'ютерних програм.

Дослідженням різних аспектів вказаної проблематики займалися такі правники: Атаманова Ю.Є., Дмитришин В.С., Абдуллін А.І., Кохановська О.В., Петренко С.А., Єфремова К.В. та інші.

Україна відноситься до числа країн, де рівень незаконного використання програмного забезпечення є високим. Порушення норм права у сфері охорони комп'ютерних програм приводить до таких негативних наслідків для економіки як несплата податків, відтік висококваліфікованих кадрів та приховування заробітної плати від оподаткування. Проблема охорони прав автора та власника програмного забезпечення охоплює достатньо широкий діапазон засобів охорони: від законодавчих аспектів захисту інтелектуальної власності до конкретних технічних пристроїв.

Проведення правової характеристики та теоретичного аналізу існуючого стану правового механізму охорони прав на такий інформаційний продукт як комп'ютерна програма з урахуванням її характерних особливостей.

В Україні створена нормативно-правова база, що забезпечує охорону прав на об'єкти інтелектуальної власності та відповідає вимогам міжнародних документів. Правовідносини у цій сфері регулюються окремими положеннями Конституції України, Цивільного, Кримінального, Митного кодексів, Кодексом про адміністративні правопорушення. Діють спеціальні закони про охорону інтелектуальної власності та міжнародні договори.

Відповідно до положень Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів [1], до якої Україна приєдналася і з 25 жовтня 1995 р. [2] стала її членом, а також згідно з ч. 4 ст. 433 Цивільного кодексу України [3] та ст. 18 Закону України «Про авторське право і суміжні права» комп'ютерні програми охороняються як літературні твори.

У Законі України «Про авторське право і суміжні права» комп'ютерна програма визначається як набір інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів чи у будь-якому іншому вигляді, виражених у формі, придатній для зчитування комп'ютером, які приводять його у дію для досягнення певної мети або результату, а базу даних – як сукупність творів, даних або будь-якої іншої незалежної інформації у довільній формі, в тому числі – електронній, підбір і розташування складових частин якої та її упорядкування є результатом творчої праці, і складові частини якої є доступними індивідуально і можуть бути знайдені за допомогою спеціальної пошукової системи на основі електронних засобів (комп'ютера) чи інших засобів [4].

Комп'ютерні програми по своєму є незвичним та унікальним об'єктом права інтелектуальної власності.

По-перше, вони мають переважно цифрову форму вираження. По-друге, комп'ютерна програма – це не тільки об'єкт права інтелектуальної власності, але і технічний засіб управління електронно-обчислювальною машиною. Програма сприймається двома абсолютно різними суб'єктами: комп'ютером та людиною. Інваріантність такого сприйняття обумовлює наявність як мінімум двох форм вираження. Програма вводиться у пам'ять електронно-обчислювальної машини та оброблюється у вигляді об'єктного коду, а саме у

вигляді послідовності нулів та одиниць. Така послідовність не може бути сприйнята і зрозуміла людиною, тому створюючи програму, програміст пише початковий текст на одній з високорівневих мов програмування, яка потім буде автоматично переведеною у послідовність команд на об'єктному коді.

Багато в чому завдяки наявності такої стадії чи форми існування програмного забезпечення як вихідний текст, комп'ютерні програми стали охоронятися авторським правом як літературний твір. Комп'ютерні програми мають подвійну природу, об'єднуючи в собі результати інтелектуальної творчості та технічного способу реалізації ідей. Вітчизняне законодавство відносить комп'ютерні програми до об'єктів авторського права. Проте специфічні особливості програмного забезпечення ускладнюють застосування до нього усіх тих норм авторського права, котрі відносяться до витвору мистецтва, науки чи літератури.

Вихідний текст має усі риси письмового літературного твору. Крім того, як звичайний твір може бути написаним різними мовами (англійською, українською і т. д.), так і комп'ютерна програма може бути написана різними мовами програмування (C, C++, Java і т. д.). Досягаючи конкретної цілі, автор програми може створити власні оригінальні ідеї, теорії, методи, алгоритми – це додає комп'ютерним програмам риси наукового твору.

Варто відзначити те, що текст програми ще не є власне комп'ютерною програмою: такою він стає лише після компіляції, а саме перекладу усієї вихідної програми у еквівалентну їй результативну програму на мові машинних команд. Саме після компіляції виникає екземпляр комп'ютерної програми, готовий до використання. Якщо недописаний текст літературного твору або незакінчений перегляд аудіовізуального твору ще має певну цінність для споживача (тобто можуть частково приносити користь), то некомпільований вихідний текст програми не здатний виконувати навіть частини функцій закінченої програми.

Необхідно звернути увагу на те, що скомпільована програма не може бути використаною без установки (інсталяції) її на комп'ютері.

Згідно із законодавством, в Україні охороняється лише форма виразу програм (по-суті, вихідний та об'єктний коди), а їхні структура, алгоритми й ідеї, що лежать в основі програм, не підлягають охороні й можуть вільно використовуватись третіми особами.

В даний час продовжується пошук більш дієвих правових засобів захисту авторських прав на комп'ютерні програми, оскільки відомі у сучасній юридичній науці способи охорони не забезпечують їх надійний захист.

У зв'язку з цим, доцільним є введення системного підходу в області правової охорони комп'ютерних програм, який об'єднував би у собі норми як авторського, так і патентного права. При цьому передбачається, що вихідний код комп'ютерної програми буде захищатися нормами авторського права, а алгоритм, що знаходиться в основі комп'ютерної програми – за допомогою патентного права. Патентний захист комп'ютерних програм виконується по аналогії з винаходами, адже з точки зору природи походження, інформаційні системи, у тому числі програмне забезпечення, є технічними засобами.

Поряд із законодавчими методами, виник ще один спосіб захисту авторських прав на комп'ютерну програму – захист за допомогою технічних засобів.

Технічні системи захисту комп'ютерних програм включають у себе програмні, апаратні і програмно-апаратні системи, серед яких необхідно виділити: обмеження числа установок чи запусків програм, контрольні питання, тимчасові версії, аналіз поверхні пошкодженого носія, обфускація коду, захист за допомогою електронних ключів і т. д.

Треба зазначити, що перелічені технічні засоби захисту програмного забезпечення не є вичерпними механізмами захисту в даній сфері.

На сьогоднішній день, розробники комп'ютерних програм усе частіше використовують як альтернативу законодавчим способам охорони своїх авторських прав застосування технічних засобів захисту, навіть незважаючи на те, що вони активно критикуються правоохоронцями. І характеризується дана ситуація, передусім, недосконалістю законодавства в області захисту авторських прав на комп'ютерні програми.

Список використаних джерел:

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів [Текст] : Багатостороння угода від 24.07.1971 р. // Офіц. вісн. України. – 2007. – № 75. – Ст. 2809.
2. Про приєднання України до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Паризького акта від 24 липня 1971 року, зміненого 2 жовтня 1979 року) [Текст] : Закон України від 31.05.1995 № 189/95-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1995. – № 21. – Ст. 155.
3. Цивільний кодекс України [Текст] : прийнятий Верхов. Радою України 16.01.2003 № 435-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.

Сидоренко В.В.

студент,

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

ЗНАЧЕННЯ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ ЯК ОБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розвиток суспільних відносин в Україні ставить все більш жорсткіші вимоги щодо надання гарантій юридичним особам під час здійснення ними підприємницької діяльності. Зазначене стосується в більшій мірі й посилення правового регулювання охорони прав на інформацію, безпосередніми власниками якої є зазначені особи.

В сучасних умовах ринкової економіки прислів'я: «хто володіє інформацією, той володіє світом» набуває прямого значення, а отже значної актуальності набуває питання захисту комерційної таємниці.

Об'єктивно роль і значення не лише інтелектуальної творчої праці людей, а і результатів такої діяльності зросли за сучасних умов глобалізації, трансформації індустріального суспільства у суспільство інноваційного розвитку, реального формування ноосфери Землі, про яку у ХІХ ст. писав В. Вернадський [1, с. 41].

Відповідно до ст. 505 Цивільного Кодексу комерційною таємницею є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній